

Трансформація ідеї Університету в сучасному соціокультурному просторі

Освіта є складним соціокультурним феноменом, що постає як еволюційний процес, як специфічний соціальний вплив, а також як соціальний інститут. В соціокультурному просторі функції формування молоді особистості перш за все належать освітній системі. Трансформаційні процеси, що відбуваються в сучасній освіті, яка поступово втрачає ознаки традиційної та зазнає впливу інформатизації та глобалізації, зумовлюють важливість усвідомлення університету не тільки як навчального закладу з певними традиціями, а як носія визначеної ідеї, чи навіть місії. В основі ідеї Університету лежать три принципи: свобода, універсальність і моральність. Всі ці принципи не можуть розглядатися окремо, тому що вони формують ідею університету, та відповідно найтіснішим чином взаємозв'язані.

Класичний університет, як носій національної ідеї повинен виконувати функції центру культури, функції акумулятора культурної спадщини народів своєї країни і світу, функції освіти і виховання носіїв спадщини культури. Таким чином, функції класичного університету пов'язані із створенням, акумуляцією і передачею інтегрованих знань про природу, особу і суспільство, формуванням на їх основі особи з високими етичними і духовними якостями. Науковцями розглядаються декілька моделей університету, найвідоміші з яких дослідницький університет Гумбольдта, який ґрунтується на принципах академічної свободи університету від держави та обов'язковому поєднанні освіти із науковим дослідженням. Крім того, університет Гумбольдта – це не тільки автономна наукова та навчальна діяльність. Особливий дух університету, університетська культура є складовими специфічної системи комунікації, завдяки якій відбувається виконання третього принципу моральності. Окрім дослідницького університету Гумбольдта найвідомішою моделлю є так звана наполеонівська модель університету, дещо відмінна від інших моделей університету, який підпорядкований державі. Провідною місією такого університету ставала соціалізація певної особистості та формування ідеологічних переконань у суспільстві.

Місія постмодерного університету зумовлена утвердженням інформаційного суспільства, в якому зростає роль кожної людини, її уміння творчо мислити, приймати оригінальні рішення стосовно принципово нових проблем. Сучасний університет не може існувати без суспільства, так само, як суспільство без університету. Більш того, університет більш не може бути консервативним носієм традицій, він повинен змінюватися до вимог сьогодення. «Університет має бути цілком відкритим сьогоденню; ба навіть більше: він має, занурившись у нього, бути в самому його осередді». Ця думка, яку видатний мислитель Ортега-і-Гассет оприлюднив на початку минулого століття, залишається актуальною, адже внаслідок трансформаційних процесів у суспільстві об'єднуюча і соціалізаційна місія університетів підсилюється, а споконвічне завдання класичного університету бачиться не лише у передаванні безцінних скарбів знань, а й у безперервному пізнанні світу, самоусвідомленні людини як частки цього взаємовпливового та взаємозалежного світу, а також у формуванні високодуховної особистості.

Крім того, з'являється ідея так званого університету-корпорації, яка розуміється в двох сенсах. Перш за все, оскільки до освіти все частіше відносяться як до сфери послуг, університет-корпорація вважається виробником освітніх послуг. Він - корпорація тому, що безліч людей, об'єднаних загальним завданням, ефективно ці самі послуги виробляють і навіть продають. Другий сенс корпорації передбачається першим. Університет єдиний тому, що його об'єднують корпоративний дух, солідарність, традиції, уявлення про місію тощо.